

Konflikt mellan Östtimors president och regering

När Östtimors president Taur Matan Rauk den 23 maj godkände regeringens förslag om en förlängning av mandaten för generalmajor Lere Anan Timur och brigadgeneral Filomeno Paixão de Jesus som stabschef respektive vice stabschef för försvaret med ett år med möjlighet till ytterligare ett års förlängning så avslutades en lång konflikt mellan presidenten och regeringen. I presidentens uttalande sägs: "Republikens president vägrar att utnyttja de väpnade styrkorna för politiska vinstsyften. Därför, för nationell stabilitet, har han godtagit regeringens senaste förslag."

Konflikten började med att president Taur Matan Ruaks "befriade"¹ stabschefen generalmajor Lere Anan Timur och hans ställföreträdare brigadgeneral Filomeno Paixão de Jesus och nominerade en ny stabschef och vice stabschef för försvarsmakten F-FDTL. Utan att frågan debatterades offentligt började i februari olika tolkningar och rykten att sprida sig. Presidentens "exoneration" (här använd i den juridiska meningen som befrielse från ansvar) av stabschefen generalmajor Lere Anan Timur och hans därpå följande nominering av dennes ställföreträdare brigadgeneral Filomeno Paixão de Jesus för stabschefsposten hade utlöst protester från parlamentsledamöter och också regeringen tvekade om det konstitutionellt och juridiskt riktiga i detta förfarande.

Dittills hade regeringen stått för ett förslag att förlänga mandaten för stabschefen och vice stabschefen medan presidenten vidhållit sitt beslut att avsluta stabschefens förordnande och utse den vice stabschefen till ny stabschef.

Presidenten är överbefälhavare och fattar besluten som garanterar F-FDTL:s funktionalitet. Som han ser det gick stabschefens och vice stabschefens mandat till ända den 6 oktober 2015. Innan mandaten gick ut lade regeringen fram ett förslag i vilket de stödde förlängning av mandaten för generalmajor Lere Anan Timur och brigadgeneral Filomeno Paixão de Jesus. Presidenten svarade med att förkasta förslaget därför att det ignorerade att mandaten enligt lagen måste avslutas efter två år och inte kan förlängas. Presidentens svar konstaterade att mandatet för en annan högre post inom försvaret som innehades av major Falur Rate Laek hade varat två mandatperioder från den 6 oktober 2011 till den 6 oktober 2015 och tog slut enligt lagen, varför en ny nominering krävdes.

Det här betyder inte att förlängningar inte kan ske av mandaten för stabschef och vice stabschef, som innehas av generalmajor Lere Anan Timur och brigadgeneral Filomeno Paixão de Jesus. Förlängningen kan dock bara innebära att den totala mandattiden blir fyra år. Generalmajor Lere Anan Timurs mandat började den 6 oktober 2011 och tog slut den 6 oktober 2015.

Presidenten behöver inte godta förslag från regeringen. Regeringen kan ge förslag men makten att nominera och friställa tillkommer presidenten.

Regeringen presenterade i april ett nytt förslag till lösning av konflikten. Ett alternativ i förslaget är en ny nominering av de nuvarande cheferna. Det andra alternativet föreslår nominering av marinofficeren Pedro Klamar Fuik som stabschef och överste Coliati som ersättare. Trots att regeringen föredrog det första alternativet valde presidenten till slut det andra.

Stabschefen generalmajor Lere Anan Timur publicerade efter presidentens beslut ett pressmeddelande den 16 april i vilket han tillsammans med andra veteraner uttalade en avvikande mening. Han menade att beslutet inte tog tillräcklig hänsyn till veteraner. Tillsammans med de stödjande veteranerna lade han fram en petition till presidenten.

När konflikten fortfarande inte var löst den 29 april betraktades den av många som ett hot mot stabiliteten och fredliga förändringar av styret i landet.

Fundsau Mahein, en organisation som tagit det som sin uppgift att följa och analysera säkerhetsfrågorna i Östtimor, menade att staten borde göra allt inom rimliga gränser för att säkra tillbörlig respekt och värdighet till pensionerade veteraner. Men också att följa lagen är av övergripande betydelse särskilt när det gäller medlemmar av regeringen och statstjänstemän. Därför menade Fundasau Mahein att en överenskommelse måste nås mellan statens olika delar för att hitta en lösning på konflikten och rekommenderade alltså den 29 april:

1. Regeringen och presidenten måste tillsammans göra en översyn av processen och systemet för utnämningar för att
  - säkra att alla föreslagna utnämningar alltid står i överensstämmelse med tillämpliga lagar
  - klargöra konventioner och roller för både den verkställande och lagstiftande makten avseende utnämningar
  - säkra att det finns expertis, planering och kommunikation både i regeringsdepartementen och presidentens stab avseende utnämningar, så att potentiella problem löses proaktivt i samarbetet och före utgången av varje mandat.
2. Generalmajor Lere Anan Timur och andra FALINTIL-veteraner inom F-FDTL att visa ledarskap och utgöra kraftfulla exempel för allmänheten genom att alltid följa lagarna.
3. Veteraner och regering måste öka sina ansträng-

ningar att gemensamt och slutligen upprätta "Council of the Combatants of National Liberation" (Rådet för den nationella befrielsens kämpar) för att ge veteraner en enhetlig och officiell röst i landets offentliga och politiska liv.

4. Alla partier, regeringen, parlamentsledamöter, presidenten och generalmajor Lere Anan Timur att visa återhållsamhet och starkt ledarskap genom att avstå från att publicera onödiga och kontraproduktiva offentliga kommentarer, läckor, rykten och anklagelser i media.

Noter:

1. Det engelska originalet har ordet "exoneration" vars betydelse enligt Norsteds ordbok (på nätet) är:
  - 1 fritagande, frikännande
  - 2 avbördande, avlastning, befrielse

Tommy Pollák

Källa: <http://www.fundasaunmahein.org/2016/02/23/proposta-nomeasaun-no-exonerasaun-polemika-entre-prezidente-da-republika-ho-governu-rdtl/>